

Inserati se sprejemajo in velja tristoletna petit-vrsta:
8 kr. če se tiska enkrat,
12 " " " dvakrat,
15 " " " trikrat.
Pri večkratnem tiskanju se cena primerno zmanjša.

Rokopisi

se ne vračajo, nefrankovana pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo (administracija) in ekspedicijska na velikem trgu h. št. 9, II. nadstropje.

SLOVENEK.

Političen list za slovenski národ.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . . 10 gl. — kr.
Za pol leta . . . 5 " — "
Za četrť leta . . . 2 " 50 "

V administraciji velja:

Za celo leto . . . 8 gl. 40 kr.
Za pol leta . . . 4 " 20 "
Za četrť leta . . . 2 " 10 "

V Ljubljani na dom pošiljan velja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je na velikem trgu h. št. 9, v II. nadstropji.

Izhaja po trikrat na teden, sicer: v torek, četrtek in soboto.

Konec šolske obravnave.

Z Dunaja, 29. aprila.

Kar državni zbor obstoji, še ni bilo tako hudega boja med raznimi strankami, kakor pri obravnavi nove šolske postave. Celih 14 dni je trajala parlamentarna borba in poslanci se še za trenutek niso smeli umakniti iz zbornice, da bi ne bil nasprotnik te prilike porabil k kakemu neprevidnemu napadu. Včeraj je bil k sreči vojske konec, in na obeh straneh jeli so poslanci zopet nekoliko prostje dihati.

Obravnavala se je včeraj najpred resolucija, v kateri večina vladi priporoča, naj prej ko mogoče izdela novo šolsko postavo, v kateri bodo določena samo načela; posebne določbe pa naj si osnujejo deželni zbori sami. Zoper to resolucijo se je bilo oglasilo veliko govornikov, pa govorila sta samo Chlumecki pa Herbst, ker je bila obravnava precej sklenjena, ko sta govorila dva govornika, eden zoper postavo in eden za njo. Chlumecki je trdil, da ta resolucija nasprotuje ravno kar sklenjeni postavi, ker večina od vlade zahteva, naj brž zopet podere, kar je s trudom osnovala, in da hoče večina ž njo prikriti samo svojo nezadovoljnost z novo postavo. Tudi je žugal desnici, naj nikar ne pretiruje, in naj nikar preveč ne draži leve, sicer bode eno naredila, ker je sedanje politično stanje že nestrpljivo. Listi poročajo, da je levica prav resno mislila izstopiti iz državnega zbora, da so pa previdnejši iz med njih pred tem svarili, Chlumecki se pa vendar ni mogel zdržati, da bi ne bil v svojem govoru omenjal tega name-ranega koraka.

Še bolj mēdlo, kakor Chlumecki je govoril Herbst; novih zabavlje se ni mogel tako hitro izmišljevati, stare pa so bili že tovariši porabili, zato je le nekako tužno tarnal in prebavljal Chlumeckove fraze. Desnica Herbstu ni hotla mirno poslušati, kar ga je tako jezilo, da je sam zaklical poslancem, naj gredo iz zbornice, in da bode dotlej počakal s svojim govorom. Skoraj vsi poslanci z desnice so šli iz dvorane in Herbst je pridigoval pred jako pičlim številom svojih najzvestejših tovarišev.

Za Herbstom se je k besedi oglašil ministerski predsednik grof Taaffe ter je jako odločno zavrnil Plenerja, rekši, da so bile njegove besede zgolj psovke, in da bi jih ne sprejel tako hladnokrvno, ko bi mu kdo kaj enacega zunaj kje rekel. Vlada pozna svoje dolžnosti, ona hoče dognati porazumljenje med raznimi narodi, in ga bode z Božjo pomočjo gotovo tudi dognala. Vlada si šteje v čast in zaslužnje, da je dosegla sedanjo večino, v kateri so zastopani vsi narodi, in ki je toraj v resnici avstrijska.

Te z burno pohvalo sprejete besede ministrove so hudo zbolele Plenerja, ki se je pa delal, kakor da bi bil vitez, kteremu ga ni para. Ko je toraj Kvičala izgovoril, poprosil je besedo k osebni opazki, ter je med dobro-klici svojih tovarišev ministru odgovoril, da je pripravljen svoje psovke ponavljati tudi zunaj zbornice, kjer koli bi mu bilo drago. Misli je, da je kaj junaškega dovršil, pa ni pomislil, da drugim žugati s psovkami — ni viteško.

Prav zmerno in tehtno je resolucijo zagovarjal profesor Kvičala. Levičarjem so bile

nektare njegove opazke jako neljube; zlasti jih je zbolelo, ko je Kvičala spominjal besede Plenerjeve, da bode prišel čas odgovora, čas maščevanja. Vse Vaše prizadevanje toraj meri na to, je rekel govornik, da bi se znosili in zmaščevali nad narodi, ktere mi zastopamo v zboru. Živalno mu je pritrjevala zbornica, ko je povdarjal, da on in tovariši glasujejo za šolsko postavo, ker so jim nemški konservativci, ki jo želē, zvesti zavezniki, levičarji so pa poparjeni sedeli, ko je na drugi strani opominjal, da je liberalna stranka komaj dobro uro potrebovala za pretresanje sedanje šolske postave, med tem ko se je sedaj 14 dni porabilo le za nektare premembe njene.

Drugi govornik na desnici je bil knez Čartoriski, ki so ga levičarji jako pazljivo poslušali. Mirno pa krepko je našteval vzroke, za sprejem nasvetovane resolucije, in zavračal izjave nasprotnih govornikov. Obrnil se je tudi do svojih rojakov Rusinov, ki so na levici, ter jim v spomin klical, kako je zlasti on podpiral vse njih opravičene želje in zahteve v gališkem deželnem zboru, ob enem pa je rekel, da eden najglavnejših vzrokov nekake mržnje med Poljaki in Rusini je ravno obnašanje rusinskih poslancev v državnem zboru.

Tudi poročevalec Lienbacher je precej dolgo in jako zbadljivo govoril. Chlumeckemu, ki je tožil, da je sedanje stanje nestrpljivo, priporočal je potrpežljivost. Tudi sedanja večina je bila nekaj v manjšini, pa ni razsajala, kakor delajo sedaj levičarji, ampak je potrpežljiva in zanašaja se na pravico dospela do večine. Poseben vtis so napravile njegove be-

Listek.

Fizika za nižje razrede srednjih šol.

(Spisal Andrej Senekovič c. k. profesor v Ljubljani. Tiskala in založila Ig. pl. Kleinmayr in Fed. Bamberg. 1883. 8°. 238 str. — Cena 1 gld. 80 kr.)

Dobro šolsko knjigo spisati ni lahka reč, ker po eni strani se je vedno treba ozirati na določbe višjih šolskih oblastij, kajti brez njihove potrditve bi bilo prazno delo vsako spisovanje šolske knjige; po drugi strani pa je treba ozir imeti na učečo se mladino, na število učnih ur, na šolo. V obeh ozirih so stavljene meje, katere so pisatelju večkrat nadležne. Marsikaj bi po svojih osebnih željah raje obširneše povedal, temeljiteje obravnaval, mnogokaj bi še rad pridjal, kar ne sme, drugo pa izpustil, kar mu zopet ni pripušeno. Sploh je takim knjigam lastna neka vednostna kratkost, ker imajo biti le bolj pomožno orožje v rokah spretnega učitelja, kateri jim z živo besedo še le dodaja pravo življenje.

Dvakrat težka pa je ta naloga za slovenskega pisatelja, ki mora še mnogo nove učenostne izraze prirejevati.

Pregledovaje g. Senekovičevo Fiziko, moramo priznati, da je dobro rešil svojo nalogo ter podaril slovenski mladini jako koristno knjigo, ki je sicer v prvi vrsti namenjena za realko, vendar prav lahko rabljiva tudi na gimnazijah in učiteljskih slovenskih, ker ta dvojni učni načrt (za gimnazijo in učiteljske) ni bistveno različen od načrta za realko. Kjer je pa kaj razlike, je g. profesor ni prezrl, ampak vse gradivo tako vravnal, da se lahko rabi v vseh treh imenovanih zavodih, tedaj po srednjih šolah sploh, kakor tudi napis povē.

Gotovo v posebno zaslugo se mu mora šteti, da je dovršil prvo šolsko knjigo v tej stroki po sedanjih učnih zahtevah ter spet mnogo pripomogel, da se usta zamašijo onim, ki pravijo, da nimamo Slovenci učnih pripomočkov, ali nam še celo očitajo krivično budalost, da naš jezik sploh še ni goden za učenost in vedo. Kdor ga ne zna, temu seveda ni goden; a to velja o vsakem jeziku.

Dobro blagó in dobro delo se samo hvali. Ne bomo se tedaj prizadevali s tem ceno knjigi povekševati, da bi jej primerjali, kar ni treba

primerjati, ko manjka „tertium comparationis“, ter nehvaležno v nič devali, kar se je do zdaj o tem predmetu spisalo, da bi n. pr. po „Matici“ izdano Schödljevo „knjigo prirode“, v kateri je tudi fizika, „smatrali le kot zanimljiv ostanek raznih ponesrečenih eksperimentov“ (cf. „Narod“ št. 96). Kdor toliko vé, kolikor je v tej „prirodni knjigi“, je že lahko zadovoljen, če ni namreč šolski „strokovnjak“; takim že začetkoma ni bila namenjena; šolska knjiga bi bila v tedanjih okoliščinah še veliko manjše koristi, ker bi šole ne bila nikdar videla, kar je bilo že večkrat zastoj povedano. Suum cuique! Bodimo hvaležni zvestim narodnjakom, ki so pred nami delali in pot lajšali, sedanje pa po moči podpirajmo in njihove zasluge njim in narodu v prid obračajmo!

Naj bo tedaj gorko priporočeno to novo s skrbnim trudom in veliko pridnostjo izvršeno delo vsem šolskim možem, ki imajo v takih rečeh ne le priporočljivo, ampak tudi eksekutivno besedo. Priporoča se pa tudi družim olikanim Slovincem, učiteljem, duhovnikom itd., ako jih veseli zopet ponoviti in spopolniti to, kar so nekaj v šolskih klopih slišali iz

sede, da bi levičarji kaj radi nemške konservativne poslance in z njimi nemško konservativno ljudstvo prodali desnici, ko bi jih le hotla kupiti in se za to ceno zvezati z levičarji, da bi temlaglje tlačila pošteno katoliško ljudstvo. Tudi je odločno oporekal, da bi bila desnica nasprotnica šole, ker glasuje za šolsko postavo; šola in učitelji so ji ravno tako pri srečju, kakor gospodom na levi strani, ona hoče le šolo vravnati, da bode primerna raznim potrebam in obrodila tem več sadu.

Za njim se je oglasil še minister Konrad ter rekel, da vlada ne oporeka resoluciji. Ob enem je obžaloval, da je v razburjenosti med hudo borbo rabil besede, ki so žalile onega poslanca (Heilsberga). On ni hotel osebno žaliti nikogar in se je zaradi tega samega sebe posvaril. Desnici ni kaj dopadlo, da je minister preklical besede, ki so bile za Heilsbergovo predrznost primerno še prepohlevne. Taka popustljivost je lepa v privatnem življenju, čast ministrova pa tirja, da se ne pusti od vsakega človeka z nogami teptati; s tem nasprotnika ne pridobi, ampak naredi ga le še bolj predrznega. To se je pokazalo tudi pri tej priliki. Heilsberg se je namreč oglasil, pa ni preklical svojih besed, ampak je rekel, da le v tem ne ostane pri njih, kolikor zadevajo osebnost. Taka popustljivost škoduje imenitni službi, in morda tudi pri tej priliki ne bo brez nasledkov. Vsaj „Allg. Wien. Zeitg.“ poroča, da Konrad po dokončanem državnem zboru izstopi iz ministerstva.

Resolucija bila je potem sprejeta s precejšno večino, ko so se tržaški in isterski poslanci zdržali glasovanja. Tudi ministri niso glasovali.

Za tem je prišlo na vrsto glasovanje za šolsko postavo v tretjem branji. Tomaščuk je ponavljal trditev, da je za sprejem te postave treba dveh tretjin glasov, čes, da zadevajo premembo temeljne državne postave ter je nasvetoval ustmeno glasovanje. G. predsednik mu je odgovoril, da po njegovem mnenju ni treba dveh tretjin in da bode on sklep proglasil za neveljaven, ako bode postava sprejeta le z nadpolovično večino. To se je zgodilo; za postavo je glasovalo 170, zoper njo pa 167. K poročilu o tem glasovanju, ki sem

fizike — pa ne v svojem milem maternem jeziku; imeli bodo pri tem še tudi to korist, da se v slovenskem znanstvenem jeziku bolj utrdijo. Lahko zagotovimo, da se je pisatelj res prizadeval v lepi slovenščini spisati šolskim zahtevam vstrežajočo knjigo. Sem ter tje bi se bilo seveda lažje še bolj po domače povedalo. Zlasti se nam še zmiraj preveč samostavnikov zdi. Res da samostavniki krajšajo pisavo, a kolikor je krajša, tem je temnejša in težavniša. Naj kdo reče, kar hoče, resnica je, da Slovenceu ugaja glagol, Nemcu samostavnikov nakopičenje.

Razun lepo vredjene z mnogimi izgledi in nalogami mično pojasnovane tvarine priporočujejo še knjigo lepe slike — 200 jih je — in lična zunanja oprava, tisk in papir. Tedaj poleg pisatelja zaslužita obilne naročbe tudi založnika, ki imata — recimo naravnost — kar je zeloglasni „Tagblatt“ izpod strehe, že mnogo zaslug za Slovenstvo.

Ako se spolnijo naše slovenske želje, potem upamo, da bo začel marljivi g. profesor Senekovič že v kratkem tudi nadaljevanje ter osnoval — Fiziko za više razrede.

ga poslal že vzdajnič, še dostavljam, da je manjkalo tudi moravski veliki posestnik Laudon, in da je iz Trsta nalašč k temu glasovanju prišel poslanec Wittman, ki je ves bolehen. Coroninijev klub je toraj odločno glasoval z levičarji, ki so pa vseeno propadli. Coronini je s tem sam sebi pot zaprl. Levičarji so mu obetali, da ga hočejo napraviti za ministra, ako s šolsko postavo podero sedanjo vlado; on jim je verjel, in se jim vsedel na limanice. Tolažil se je sicer proti nekemu tovarišu, da smejo z izidom zadovoljni biti, ker je imela desnica samo tri glasove večine, toda dobro ga je zavrnil drug tovariš, da ne morejo biti zadovoljni, ker so hotli vlado vreči in same sebe posaditi na stol, pa se jim ni posrečilo. Levičarji so se sicer rogali večini treh glasov, toda kaj bi bili dali, ko bi bili mogli le toliko doseči, da bi bilo na obeh straneh enako glasov, ali ko bi bili oni imeli en sam glas večine; tla bi bila za nje prenizka in poskakovali bi bili skoraj do stropa! Sicer pa je za veljavnost postave vse eno, ali je bila sklenjena z enim ali večimi glasovi. Šolska postava je sedaj od zbornice dovršena in ni dvoma, da bode še to leto od cesarja potrjena in dejansko vpeljana!

Desnica je v tej borbi sicer pokazala svojo tesno zvezo, ali vendar ni prav, da je manjkalo toliko poslancev, in da vsled tega manjšina tako hudo razsaja, ker se nadeja, da ji utegne kak ugoden primerljaj pomagati do večine. „Tribüne“ zaradi tega že danes vladi priporoča, naj razpusti državni zbor in razpiše nove volitve, pri katerih bode gotovo imela veliko večjo večino.

Panklastit ali vselom.

Ni še davno, kar je rekel poslanec Windthorst v pruski zbornici, da je iznajdba dinamita in družih njemu podobnih razstreljivnih tvarin osodepolna za človeštvo. V tem smislu piše tudi dunajski „Vaterland“ o nevarnosti teh tvarin. Pravi, da bi se pri vsaki iznajdbi, kjer človek premaga naravo in pokaže svoje gospodarstvo nad njo, morala tudi pravost povečati. Pa tega ne zapazimo nikjer, še pri iznajdbi parnih sil ne, in ne pri njihovem vpotrebljevanju pri raznih strojih. Kdor je poznal kako mesto, predno je bila iznajdena železnica in ga pozna zdaj, ko mimo njega brlizza hlapon, vidi, kako niso prebivalci v moralnem oziru nič napredovali, marveč zelo propadli. Res se po novih iznajdbah veliko hitreje razširja takozvana osveta, pa moralnost se le izpodkopava ter posebno pospešuje napuh človeški.

Če je pa že iznajdba para dosti slabosti seboj pripeljala, je vendar še veliko nevarnejša iznajdba razstreljivnih tvarin. Dinamit je v človeški roki to, kar ogenj v otročji. Kakor se otrok igra z ognjem nevedé, koliko nesreče bo naredil, tako tudi oni, ki podžiga podkop, večkrat ne vé, koliko hudega bo s tem učinil, ker oni, ki so mu to delo naložili, mu niso povedali, kaj vse dinamit naredi. Jeli so pa dinamit v slabe namene obračati koj pri njegovem rojstvu l. 1848, ko je takozvana narodna in verska prostost jela zatirati nevesto Kristusovo, sveto Cerkev. Nič dobrega še ni učinila prostost brez Boga in tudi ne bo.

A v tej prehodni dobi, ko človeštvo že čez 30 let v temi okoli tava (od l. 1848), iznašla se je nova razstreljivna tvarina panklastit, Cehi ga imenujejo tudi vselom, vsebor.

Nobena reč ni dosti varna in trdna pred njim, ne skala, ne trdnjava, ne prestol.

Mi smo prijatelji vsaki iznajdbi, vendar imamo to prepričanje, da je treba dati ljudem navod, kako naj obračajo novo iznajdbo v svojo dobro, v svoj blagor. Naj prvo je pa treba vedeti, kaj je dobro, kaj je pravi blagor. Narodje naj spoznajo za dobro to, kar so stoletja nazivali za dobro, potem ne bodo nove iznajdbe nevarne človeški družbi, in tudi ne vselom, čegar moč je proti moči dinamitovi, kakor 2½ : 1. Iznašel je vselom kemik Turpin l. 1870, ki je svojo iznajdbo deset let skrival. Razun Turpinovega vseloma so pa še drugi, kateri obstoje iz nitrinove kisline in vnetljivih tvarin, na pr. petroleja. Razpočijo se kakor bi mignil s strašansko silo. Kakor se vidi, se moderni kemiki pečajo le z iznajdbo razstreljivnih tvarin. Nitroglicerina, rumeno olje je iznajdeno l. 1848. Sostavljen je iz glicerina in nitrove kisline. Dinamit ni nič drugega, nego gorljive stvari (slama, žaganje) pomočene v nitroglicerina. Ena sama firma ga izdelala 1¾ m. liber na leto, kaj še le druge! Nitrojudil se vname po premikanju malega peresa. Drugi vselomi se vnamejo, če se ali iskra na nje verže, ali nekatere tekočine na nje kanejo.

Zdaj še tako velika skala ni proti človeku nič. Kako so se pač Rimljani, kako so se v srednjem veku trudili, če so hoteli skalo razrušiti, kako se pa to v 19. veku lahko stori! Miglejši prsta lahko celo mesto v zrak spusti. A so tudi taki ljudje, ki žrtvujejo lastno življenje, ki žrtvujejo življenje tisuč ljudi, da le služijo svojemu socijalnemu idealu. Poznamo take ljudi, ruski nihilisti in francoski anarhisti so. Država se trese pred njimi, zbornica poslancev jim ne more do živiga. Res je sklenil angleški parlament v 24 urah postavo zoper nje, pa kaj pomaga samo postava!

Veljava Cerkve, veljava države naj se zopet pripozna, drugače ne pomaga nič. Obe te avtoritete, ktere vzajemno delujeta, in se ena na drugo naslanjata, obe morate na svojem prestolu biti. Kaj koristi še tako izvrstna postava, če nimajo podložni vesti o božjih postavah v srečju, ktere mu velejajo ubogati posvetno oblast! Prepričani smo, da naj hujše kazni ne bodo dosegle povoljnega vspeha, Obnove naj se postavijo božje in po njih naj se vravna posvetna oblast; tako da bo razžaljivec božji tako kaznovan, kakor kraljeviražaljivec. To je bilo v starem poganskem veku, to je bilo v srednjem veku in bo moralo tudi v prihodnje biti, da se ne potreba vsak trenutek bati pred zavratnim napadom.

Politični pregled.

V Ljubljani, 2. maja.

Avstrijske dežele.

Švitli cesar v Gradcu. V nedeljo 1. julija pridejo vzvišeni vladar v Gradec in tam ostanejo do 9. julija. 2. julija bo slovesna sv. maša, poklanjajo se deputacije in dvorni dostojanstveniki, ter se otvori kulturno-zgodovinska razstava; zvečer zgodovinske žive podobe v deželni gledališči. 3. julija: vojaška parada; splošna zaslisanja; začenja se slovesno streljanje. 4. julija: Ogledovanje vojaštva; obrtniški bal. 5. julija: Ogledi; mestna mladina ima pevske igre v gledališči. 6. julija: Vožnja v Köflach, Nemški Lončberg, Lieboje, Hollenegg in nazaj. 7. julija: Ogledovanje; dirka v travu. 8. julija: Ljudska veselica. 9. julija: Vožnja čez Feldbach v Gleichenberg, Radgono, Stras, Spielfeld, Maribor. 10. julija: Vožnja iz Rogaske Slatine v Celje in v Ljubljano.

Iz Linca. V 120 občinah je častni meščan prečast. škof Jožef Rudigier iz Linca. Ljudstvo toliko bolj čišla svojega višjega pastirja, kolikor bolj ga napadajo liberalci. Prečastni škof pa tudi o vsaki potrebni stvari podučuje svoje verne. Tako jim je prav dobro opisal „deutscher Schulverein“, in jim dokazal naopačno pot, katero je nastopilo to društvo, ki se brati z največimi prekucni, kakor svoje dni z ranjnim Karolom Marxom, in po pogovoru, „povej mi, s kom se bratiš in ti bom povedal, kdo si“, obsoja to društvo.

Iz Budapešte, 30. aprila. Iz seje gosposke zbornice. Predsednik Szögyenyi se toplo spominja v Londonu nenadoma umrlega kneza Gustava Batthyanija (umrl je knez Batthyani te dni nagle smrti, ko se je ravno odpravljal k konjskim dirkam. Kardinal Haynald je izročil poročilo odseka o načrtu postave, kar se tiče pristojbin v pristanišči in o opravištvu pri denarnih pismih (Ratenbriefgeschäfte). — Prišla je zopet v obravnavo postava o srednjih šolah. — Škof iz Szatmara pritrdi v imenu katolikov temu, da bi bile katoliške srednje šole pod patronatstvom presvitlega cesarja. — Baron Nikolaj Vay povdarja stališče protestantov, ter tudi on pritrduje postavi. — Nadškof Samassa je sploh za postavlo, vendar je on iz didaktičnih ozirov zoper sedanjo učno sistemo po srednjih šolah, ki je tudi v predloženi postavi. Posebno on povdarja, da je mladina preobložena, in da naj ima biti v nižjih razredih le jeden učenik za vse predmete; bolj ko dosihmal se mora gledati na vzgojo v šoli. — Kardinal nadškof Haynald se toplo poteguje za pravice katolikov, ki se tu in tam napadajo, on povdarja, da morajo imeti katoliki vsaj take pravice, kakor druge verske izpovedanja. On pravi dalje, da škofje niso naročili prošelj, katere je vlagalo katoliško sveteništvo, a vendar se zanaša, da se bode gledalo na pravične želje tam izražene, ako ne precej sedaj, vendar v prihodnosti. Ministerski predsednik Tisza pravi, da se je vedno ustavljaj neopravičenim tirjavam svojih verskih bratov (Tisza je namreč kalvin) in kjer je bilo treba, je tudi katoliško cerkev branil neopravičenih napadov, on misli tedaj, da ne bode nihče dvomil nad njegovo nepristranostjo. — Govor njih prevzvišenosti kardinala pa nekako pravi, kakor da bi se ravno katolikom kratile pravice, drugim veroizpovedanjem pa priznavale. On pravi, da iz patriotizma želi, da bi katoliška cerkev na Ogerskem ostala na tem častnem mestu, kakor je sedaj. — Da pa prikrije svoje nezaupanje do katoliške cerkve, sklicuje se na angleškega ministra Disraelija, ki je angleški cerkvi, ko se je poganjala za nezavisnost od države, rekel: da se v sedanjem času korporaciji, ki ima toliko premoženja, ne more privoliti nezavisnosti. Ko bi se pa vendar to zgodilo, bi mogla država pobrati premoženje anglikanske cerkve. — Da se mir ohrani med veroizpovedanji, prosi on, da bi se ne pretresala taka vprašanja, ki niso tako na tanko zvezana s to predlogo. — Debata se ima nadaljevati jutro.

Vnanje države.

Črnogorski knez Nikolaj pojde boje preko Dunaja k cesarskemu venčanju v Moskvi, kjer misli ostati kakih 8 dni. Vrnil se bode menda tudi po isti poti nazaj.

Iz Petrograda. Preč. gospod škof iz Plock, Hintovt je postal nadškof v Mohilevem, in metropolit vseh rimsko-katoliških cerkva na Ruskem in predsednik rimsko-katoliškega zbora. Preč. škof Popel iz Kališ bo nadškof v Varšavi.

Zarot na Ruskem ni konca ne kraja. 21. p. m. so zaprli kar na tihem 8 častnikov. Vše poprej so v Smolenski zaprli 16 oseb. Večina iz med njih je bilo častnikov pri topništvu. Ob enem so zapirali zarotnike v Permu in Jekaterinslavu. — Zarotniki so bili v ozki zvezi s prejšnjimi teroristi, in so imeli svoje izvrševalne odseke: Glavni odsek je bil baje v Smolensku; drugod so bile le podružnice. Namen je bil baje odpraviti samovlado (rusko cesarsko dinastijo) in osnovati ljudovlado. V Smolensku so dobili zanimivih pisem; delovanje bi se imelo začeti

precej po venčanju, a venčanja pa ne bodo motili ne ti, ne drugi zarotniki. V Smolensku so najdlji tudi mnogo razstreljiva nadetega z dinamitom.

Z Angleškega. Pred sodbo v Dublinu so stali 27. p. m. trije Fenianci Kingstown, Gibney in Healy; zatoženi so, da so se zme-nili umoriti druge Feniance, ki niso bili zadovoljni s sklepi ravnateljstva. Za tožnika se je oglašil nekov Devine, ki je bil pred kratkim obsojen zaradi umora policaja. Izpovedbe tega človeka bodo tudi mnogo drugih spravile na zatoženih klop. Vše 28. p. m. so zaprli osem drugih, a obravnava zoper one 3 so preložili za 8 dni.

Gubernator v Libanu bode menda Daniš Efendi, pravijo, da so zanj vse velevlasti.

Iz Hartuma se naznanja dne 31. sušca, da se bode v. č. g. misijonar Janez Diehtel, da oskrbi zelo važna opravila, podal v Evropo in se bode meseca oktobra zopet vrnil kje nazaj. Pot pojde čez Rim, Verono, Briksen, v Gradec in na Dunaj.

Izvirni dopisi.

Z Dolenjskega, sredi aprila. Čuden svet je dandanes. Vse je skoraj narobe. Ljudje se zadržijo, kakor bi se sploh ne imeli, menda zato, ker vidijo, da tudi naši liberalni državni poslanci vse to delajo in govorijo, kar bi kot zvesti državljani in vestni zastopniki ljudstva ne smeli. Naposled jelo jih je tudi vreme posnemati in sploh narava vsa. V sredi zime smo se sprehajali o prijetnih solčnih žarkih, zdaj pa zmrzujemo ter zimske suknje iščemo: Pust za steno, Velika noč za pečko! Sicer nam je vedno ljubše, da mraz zdaj zelenje zadržuje, kakor da bi nam pozneje cvetje posmodil.

Še nestrpljivejše je naše gospodarsko stanje. Oj, kak morilni mraz! Res so nam naši zemljišni davki malo pomanjšani, za kar smo hvaležni; ali le kaplja je to, proti drugim davkom. Dokler se nam ne ponižajo prepisovalni in dohodninski davki; dokler se nam ne preložijo mnogo-imenni srenjski davki; zlasti pa, neprenesljivi šolski davki, toliko časa nam ne bode pomagano, naj nam bi vlada hotla še eno tretjino zemljišnega davka odpustiti, kar se vé, da ne more. Naj bi vendar naši državni poslanci na ubogega kmetovalca, malo-posetnika in obrtnika mislili; če ne, kmalo bodo glavni stebri države spodkopani.

Žalostno pa je videti, kako se takim dobro godi, ki zaslužijo hudo. Ne davno, kar je pri nas domu prišel postopač, ki je zaradi vratoloma in tatvine bil za nekaj let v ječo obsojen. Prav dobro rejen je bil videti; v lepi skoraj gosposki obleki, da so neznani mislili, da vidijo kakega premožnega mestjana, vrh tega tudi brez denarja ni bil. Pri nekem popivanju vprašan, kje je vse to dobil, je rekel: V ječi, kje drugje! Hrano sem imel dobro, dela dovelj in še plačo za delo. Prav odkritosrčno je dostavil: Kadar mi bode zmanjkalo, bom že zopet kaj učinil, da pridem zopet nazaj v zapor. Do zdaj še tega ni storil, pa kolikor zanikrnega človeka od nekdaj poznam, mu ni bila šala, ampak popolna resnica. Bi mar li ne bilo dobro, naj bi državni poslanci tudi na to delali, da se take razmere popravijo?

Da bi se z jetniki ravnalo surovo in človeka nevredno, tega gotovo nobeden pameten ne bode želel. Ne, naj se tudi z zmotenimi, da — tudi s hudobnimi dela človeško, to tirja pamet in krščanstvo. Ali z zanikernimi postopači, z hudobnimi zločinci naj se pa tako ravna, da bode zapor in ječa pokora in zado-

stovanje in kazen, ne pa, da bi se takim boljše godilo, kakor vsakemu poštenemu kmetovalcu, manjšemu rokodelcu in obrtniku. Za samo prostost, za samo dobro ime se malo zmeni, kdor je pravo pot zgrezil, zlasti še, če je slabo ali nič veren kristijan, kar je pri takih navadno.

Iz Gorice, 1. maja. — Kakor sem bil o svojem času poročal, sklenilo je društvo „Sloga“ v Gorici vstanoviti slovenski otroški vert. Danes vam morem pisati, da je bil vše v dveh zadnjih številkah „Soče“ poziv za službo vertnarice z letno plačo 300. gld.; do sedaj je menda še niso dobili sposobne moči. Ta misel „Sloge“, mora se imenovati posebno srečna in koristna, kajti v Gorici se lahko opazuje žalostna prikazen, da otroci popolnem slovenskih starišev niti umejo ne slovenskega jezika, še manj pa govoré. In taki potujčeni „iči“ so najhujši protivniki svete naše stvari. Slovenski otroški vrti bili bi nekaki jez proti potujčevanju.

Važnost tega podjetja so Slovenci goriški tudi dobro spoznali, kar se lahko sodi vsled vspeha zadnje veselice, katero je čitalnica goriška osnovala v nedeljo, 29. pr. m., na korist otroškim vrtom. Te veselice vdeležilo se je nenavadno veliko občinstva, gotovo je ostal lep znesek za omenjeno hvalevredno napravo. Vsaj so se pa tudi vse točke okusno izbranega programa izvršile točno in dovršeno. Posebno pa je dopala deklamacija pesni, katero je za to priliko zložil znani pesnik g. Gregorčič. Iz tega lahko razvidite, da tukajšna čitalnica, katera ima prav posebno važnost v socialnem življenji goriških Slovencev, hvalevredno izvršuje nalogo svojo.

Prav isti dan bila je tudi volitev predsednika tukajšnjemu veteranskemu društvu, ker se je bil dosedanjí vodja g. vitez Catinelli zaradi spletk od naših psevdopatrijotov vodstvu odpovedal. — „Soča“ napisala je o tej stvari dva izvrstna članka, katera pa nista ostala brez sadú, kajti kljubu agitacijam lahonov, bil je zopet izvoljen g. vitez Catinelli.

Minuli petek umrl je v Trstu, kakor že veste mnogo učeni duhovnik Monsr. Žvab, kanonik stolne cerkve sv. Justa; bil je večak v jezikih orijentalških, v sanskritu itd. — Začasni rektor po smrti Monsr. Kocijančiča imenovan je preč. g. Dr. Gabrijelčič, profesor in spirital v Centralnem semenišči, a drd. preč. g. Sedej, začasen profesor hebrejščine in eksegeze starega zakona.

Domače novice.

(Konečni načrt o prihodu Nj. Velicanstva v Ljubljano). Presvitli cesar pridejo v sredo 11. julija ob 1/2 5. uri popoldne v Ljubljano, kjer ostanejo v četrtek, petek in soboto ter pregledajo vse zavode in javne naprave. V četrtek bo slovesna sv. maša, potem vzprejem deželnega zbora. — V nedeljo zjutraj ob 6. uri odpeljuje se cesar v Logatec in Idrijo, od kodar se vrnejo popoldne nazaj. — ponedeljek odpeljuje se ob 7. uri zjutraj v Kamnik, od tod v Kranj; od tod pa po železnici v Lesce, Begunje in zvečer na Bled.

(Abecednik za slovenske ljudske šole) sestavil Andrej Praprotnik, nadučitelj in ravnatelj I. mestni petrazredni deški ljudski šoli v Ljubljani. Založil ter prodaja Matija Gerber, bukvozev v Ljubljani, cena 20 kr. Slavno c. k. ministerstvo za bogočastje in uk je z ukazom

2. aprila št. 1722 to knjigo za rabo v slovenskih ljudskih šolah odobrilo. Abecednik je sestavljen, kakor druge slovenske knjige te vrste po pisalno-bralni metodi, t. j. otroci se vadijo ob enem črke pisati in brati. Začenja s črkami *i, u* in tako se vadi učenec pisati in brati male, potem pa velike črke. Pred rom izpušča *e*, ter na strani 34. vadi otroke brati zamolkel glas *r*. — Berilne vaje z nazornim naukom začenejo v I. z učilnico in končajo v XIX. s cesarsko pesmijo, in obsegajo ob kratkem vse, kar otroka zanimiva in kolikor mu je moč na ti stopnji dopovedati. S tem Abecednikom je slovensko šolstvo za prav pripravo šolsko knjigo pomnoženo, na kar opozorujemo vse prijatelje domačega slovstva. — Kolo časa se suče, naše šolske knjige postajajo počasi bolj verne, tako ima n. pr. ta knjiga št. 69 in dalje nekaj več kerščanskega v sebi; pisatelji slovenskih šolskih bukev se sicer niso bali imenovati „Boga“ po svojih knjigah, vendar vsak je mogel nekoliko plašč po vetru zasukati, ako ni hotel, zastoj se truditi in sam brati bukev, katere je sestavil.

(V mestni seji) dne 1. maja je bilo navzočih 25 občinskih svetovalec. Predsedoval je podžupan g. Fortuna, poverjenika zapisniku sta bila obč. svet. Kušar in dr. Moše. Predsednik izročila pismi obč. svet. g. g. dr. Supana in Jožefa Lukmana, ki se odpovedujeta odborstvu. Vzelo se je naznanje in jednoglasno se je izreklo odstopivšima priznanje za njih uspešno delovanje. Obč. svet. dr. Zarnik poroča o dopolnilnih volitvah za občinsko svetovalstvo in nasvetuje, naj se potrdijo, ker ni protesta zoper nje. Voliti se ima podžupan; starosta obč. svet. g. Horak prevzame predsedništvo. 24 glasov dobi g. Fortuna, a 1 glas dr. Moše. G. Fortuna se zahvali za zaupanje a volitvi se odpove. V drugič volijo. A zopet je voljen g. Fortuna. Na prigovarjanje gosp. Horaka vendar prevzame izvolitev, zahvaljuje se za skazano zaupanje. — Predseduje gosp. podžupan. Volitev odsekov. V magistratni odsek (prvomestnik župan) so voljeni: podžupan Fortuna, dr. F. Papež, M. Pakič, Fr. Peterca, Fr. Žužek. V personalnem in v pravnem odseku so: Prvomestnik dr. Zarnik, namestnik dr. Papež, dr. Dolencec, dr. Moše, J. Murnik. — V finančnem odseku so: dr. Moše prvomestnik, Petričič namestnik, Fr. Fortuna, Iv. Hribar, Alfred Ledenig, Fr. Ravnikar, Alojzij Bajer. Stavbeni odsek: Fr. Žužek, prvomestnik, J. Murnik, namesnik, Fr. Goršič, Fr. Kolman, M. Pakič, V. Petričič, Jožef Tomek. — Ubožni odsek: Predsednik župan, Franc Doberlet, J. M. Horak, A. Klein, Fr. Križnar, I. Stupica. Policijski odsek: dr. Karol vit. Bleiweis prvomestnik, dr. Drč, namestnik, Fr. Doberlet, Anton Klein. Alf. Ledenig, Ignac Stupica in Fr. Peterca. Šolski odsek: France Šuklje, prvomestnik, Fr. Križnar, namestnik, dr. vitez Bleiweis, dr. Drč, dr. Dolencec, Jožef Kušar, dr. Zarnik. Mesto olupševalni odsek: I. Hribar prvomestnik, Fr. Ravnikar namestnik, Franc Kolman, Jože Kušar, dr. Moše, Fr. Šuklje, J. Tomek in A. Bajer. Potem se seja sklene. — Narodni mestni zastop tedaj imamo. Upajmo, da bode njegovo delovanje uspešno v narodnem kerščanskem duhu. Bog daj srečo!

Razne reči.

— O nadškofiji. „Edinost“ piše, da je misel, naj bi se prenesla nadškofija v Ljubljano, katero je „Slovenec“ sprožil, dobra a ne

nova (se vé, da ne) ter dostavlja, da je neki že r. nadškof Gollmajer na to mislil, kakor je šla govorica med ljudstvom l. 1857 in 1858. Vsak nepristransk človek pa mora odobravati to misel iz raznih stališč.

Taka izjava sosednega lista nas prav veseli. Dostavljamo le, da navedena govorica je bila med ljudstvom (saj mi smo jo takrat večkrat slišali in sicer po verjetnih poštenjakih) l. 1859, po smrti ranje škofa Antona Alojzija Wolfa. Da se je pred začetkom delovanja premislil, je lahko umeti in ker je reč njega osebno zadevala, moramo le spoštovati njegove vzroke in njegov značaj. Zdaj taki osebni vzroki odpadejo.

Da se po poročilu „Edinosti“ v laških listih n. pr. „Cittadino“ itd. italijanski liberalci zato repenčijo, je res čudno, ker Cerkev in cerkvene reči so liberalcem deveta briga in tu gré le na to, da bi se Cerkev uničila.

Nasproti pa se nam nič čudno ne zdi, da se katoliški list „L'Eco del Litorale“ v Gorici za nadškofijo poteguje; to je le naravno in ne more nikdo zameriti. Bolj se čudimo, da je „L'Eco“ enakim vzrokom v „Slovenec“ in „Vaterlandu“ tako različno odgovarjal. Mar li se z norčevanjem in šalo reč dokazuje ali vzroki vničujejo? Lahko se sulica obrne ter dokaže, da nadškofija tudi v Gorici na pravem mestu ni, ker v manjšem mestu ali trgu bi bilo bolj mirno itd. „L'Eco“ saj ne bo tirjal, da bi na šalo resnobno odgovarjali? Marsikaj se nam je smešno zdelo, znabiti še bolj kakor njemu, n. pr. o papežu v Parizu. Pa pustimo to ter še enkrat ponavljamo, da nas ni vodila ne kaka mržnja, ne kaka oholost, še manj kaka osebnost, ampak ker mislimo in smo za-se prepričani, da bilo bi prav tako. Sicer pa smo z „L'Eco“ prepričani, da ne bode niti po naših, niti po njegovih mislih, ampak kakor se boste Cerkev in država pogodili ter dogovorila sv. oče papež Leon in presviti cesar Franc Jožef.

— Volk je volka ustrelil. Reč sicer ni več nova, tudi ne toliko zanimiva, pa zaradi primerljive bodi tu povedana. V trnovskih gozdih si je hotel kosmatin volk lovske pravice prisvojiti ter zalezoval zlasti mlade srnice. Iz skušnje je že vedel, da je ta pečenka slastniša, kakor starih srn ali srujakov; podavil je bil že mnogo mladine. Logar Vovk pa je njega zalazoval, dokler se ne srečata in je zločinec mogel z lastnim kožuhom vkradeno blago plačati.

— Podaljšanje trgovinske pogodbe. Ces. kralj. trgovinsko ministerstvo naznanja trgovskim in obrtnim zbornicam, da se je dne 28. aprila 1883 v Parizu podpisal dogovor med Avstro-Ogersko in Francoosko, kateri določuje, da trgovinska pogodba od 7. novembra 1881, katera bi bila sicer nehala 15. maja 1883, nespremenjena ostane do 29. februarja 1884.

— „Moč ljubezni“. Ta naslov potuje iz enega časnika v drugega. Človek bi mislil, kdo zna kako viteško djanje se je izvršilo, a drugega ni bilo kakor peklensko delo hudobne strasti. Nek ponočnjak pride trkat na vrata hiše, v kateri je bilo dekle samo doma. Toliko poštena je bila, da mu ni odprla. Zdaj pa čuj delo hudobije! Ker vlomiti ni mogel, je hišo zažgal, ki je v kratkem do tal pogorela. Prijeli so ga ter je v ječo odpeljali, kjer ima čas premišljevat, kam človeka ponočevanje in razbrzdana strast pripelja.

— Vodstvo južne železnice neki namerava vpeljati na svojih progah električno razsvetljavo. Svetilnice bodo neki močno svetlobo 8—14 sveč krog sebe sipale.

— Sled morilcev gr. Majlatha. „Pest. L.“ pripoveduje zanimive reči, katere bodo pokazale sled, da bode moč prijeti prave morilce gr. Majlatha. Pripoveduje se namreč, da je hišni hlapec v Majlathovi palači pri kupci vina toliko povedal, da se iz tega dá sklepati, da se je, ali vdeležil pri moriji, ali da je vse natanko zvedel od takega, ki je bil navzoč pri moritvi. On je namreč prav gotovo vedel povedati, da so vrvi iz oken obesili le za to, da bi sled zmedli, kajti morilci so pri vratih

odšli. Rekel je tudi, da je huzar Berecz poglavitna oseba bil, on je Majlathu srajco slekel, ta čas pa vrv okoli vrata vrgel, na to so drugi priskočili... Baje da je bil ta hlapec uže zaslišan, ako jo zopet ni kam popihal.

— Iz Berolina, 30. aprila. Pred potratno sodbo je stal Sobbe, tisti človek, ki je poštnega slugo Kosseth-a umoril. Zatoženi je obstal, da je listonošo umoril z namenom, da ga je potem oropal. Pri obravnavi je bilo mnogo odličnega občinstva, več poštnih svetovalec. Sobbe je vojak in tako je prišlo njegovo hudodelstvo na dan.

Umrli so:

28. aprila. Monica Juvan, gostija, 2 leta, Poljanska cesta št. 42.

29. aprila. Henrik Jelovšek pl. Fichtenau e. k. vo. jaški penzionist, 56 let cerkovne ulice št. 1. marasmus. — Tomaž Pajser, delavčev sin, 4 leta, sv. Petra cesta št. 70. pljč. katar.

30. aprila. Frančiska Müller, barvarjeva žena, Purgstalske ulice št. 11., jetika.

V bolnišnici:

25. aprila. Jožef Schweigler, krojač, 45 let, marasmus. — Anton Marott, sodar, 21 let, kron. pluč. tuberkuloza.

26. aprila. Jožef Dekval, gostač, 60 let, kron. pljč. katar. — France Musič, komi, 27 let, kron. pljč. tuberkuloza.

27. aprila. Terezija Miklavčič, delavka v cigarnici, 28 let, kron. pljč. tuberkuloza. — Marjeta Zakrajšek, kajzarca, 38 let, rak na jeziku.

V Elizabetini bolnišnici:

27. aprila. France Dešnak, krojačev sin, 1 mesec, atrofija.

Eksekutivne dražbe.

7. maja. 3. e. dzb. pos. Lovro Zorman iz Klenka 1353 gl. Postojna. — Relicitačija pos. Franc Razdrih iz Palčja 36 gl. Postojna. — Eksekt. prodaja blaga in pohištva pri Kamanu v Ljubljani, cenjenega na 1551 gl. 95 kr., na stolnem trgu št. 8 in v stanovanji sv. Petra nasip št. 11. — Relicitačija pos. Marija Pečnik iz Okroglo 126 gl. Kranj. — 2. e. dzb. travnik, Valentin Sajeve iz Ježice. Ljubljana. — 2. e. dzb. premakljiva blaga Mihaela Lenče in vknjiženi dolgovi, cenjeno na 10.806 gl. Ljubljana. — 1. e. dzb. pos. Marija Hribar iz Ihana 1793 gl. 80 kr. Brdo. — 1. e. dzb. pos. France Plut iz Ratja 1800 gl. Žužemberk. — Prostovoljna prodaja zemljišča Janeza Sporn. Tržič.

Služba organista in cerkovnika

se odaja v Žužembergu. Kdor jo želi, naj se oglasi pri č. g. župniku vsaj do 8. maja t. l.

Katoliška bukvarna

v
Ljubljani,

stolni trg št. 6,

priporoča svojo bogato zalogo *raznovrstnih podobice* in sicer:

Spomin prve sv. spovedi:

100 podobice (svitlih ali bronsiranih) velja 1 gl.

Spomin prejete sv. birme:

100 podobice, svitlih, 80 kr.

100 podobice z lepo barvenim tiskom na močnem papirji, z zlatim robcem 7 gl.

Spomin prvega sv. obhajila:

100 podobice, svitlih, 80 kr.

100 podobice na navadnem papirju s prav lepo sliko v barvenem kamnotisu (z molitvicami in sklepi na drugi strani) 3 gl. 60 kr.

100 podobice istega natisa na močnem papirji z robci 7 gl. 50 kr.

100 podobice ravno takih z zlatim robom in zobci 8 gl.

100 podobice na finem močnem papirji z vloženi zobci in dvostranskim tiskom 4 gl. 50 kr. (Te čisto nove podobice so posebno lepe in prav po ceni.)

Zraven teh se pa dobivajo na izbero tudi druge podobe razne lepote in velikosti od navadne prav nizke cene do naj lepših in dražjih.